

Szegedi emlékek

A napló még megvan...

Tizenhét éves korában érettségizett, húszéves korában kezdte a pályát. Az 1941-ben végzett évfolyamból hat növendéket szerződtetett le Kardos Géza színidirektor Szegedre, közülük hárman — Horváth Tivadar, Sípós Ila és Bodor Tibor — tettek eleget kötelezettségüknek.

— Hódmezővásárhelyen, a legendás (állapotú) Faszínházban kezdtünk — meséli a Fészek-klubban a színpadi alakításairól és versmondásáról egyaránt ismert Bodor Tibor. — Ebben a színházban játszottam el húszévesen az Ocskay brigadéroszt. Azt hittem, olyan Ocskay még nem volt a világon, amilyet és formáltam. Azóta rájöttem, hogy nem is volt! — Nevet, hátradől. Gyakorlott nyilatkozó, amellett kitűnően emlékszik pályája eme első évadjára, mert, mint fiatal színész, naplót írt, s ez a napló még ma is megvan. — Kiderül belőle — folytatja a kitűnő művész —, hogy amikor Somogyvári Rudolf bevonult katonának, én vettem át a szerepét, s énekelnem kellett. Ott áll feketén-fehéren, hogy: borzalmas voltam. De fény derült arra is, hogy egy esztendő alatt hat vagy hét karmesterrel dolgoztunk együtt, akadt közöttük olyan is, aki délelőtt felvette az előleget és este — be se jött a színházba...

Ennek az egy évadnak a története szinte korszakos filmbe való. A szegedi színház a korra jellemző nehézségekkel meg kellett küzdi. Illetve meg kellett volna küzdi, be kell azonban



vallanunk, hogy ez nem sikerült. Nem sikerülhetett.

— Rengebég negatívumot tanultam (s ezzel nem Szegedet akarom bántani). Az évad mérlegét így utólag mégis úgy vonhatnám meg, hogy: ezután tisztában voltam azzal, mit nem szabad! A naplóm végén, a summázás, érthetően arról szól, miként kellene színházat csinálni. Lelkes, forrófejű fiatal voltam, világmegváltó tervekkel. De ezzel nem lógtam ki a többiek közül, mert ilyen volt az egész társulat. Ezután csak természetesen, hogy nagyon szeretjük egymást, s hogy nem is tudtuk, mi az a „fűrés”.

Négy-öt naponként premier, abszolút felkészületlenség, félig teli nézőtér, elkedvetlenítő kritika a Délmagyarországon. Egyszóval:

mélypont. Egy kezdő színésznek ilyen körülmények között dolgozni!

Bodor Tibor a korabeli Délmagyarországot ajánlja a figyelmembe.

— Roppant kemény kritikuskunk volt. Szász Ferencnek hívták, s hetenként elparentálta az egész társulatot. Mondom: szegedi színészem az elkedvetlenítő negatívumok seregét nyújtotta, de hozzá kell tegyem, hogy ezek az idők során pozitívumokká váltak, mert tanultam belőlük. Mindenki tudja, hogy én nagyon szeretem a vidéket járni, s különösen szívesen beszélek irodalomról, versről, színjátszásról a „fehér foltok” helyeiben. Nemcsak azért, mert magam is vidéki, kiskunhalasi vagyok, hanem talán azért is, mert a színészi gyakorlattal is vidéken, Szegeden, Hódmezővásárhelyen és Szolnokon ismerkedtem meg. Az évenként megrendezett pusztaszeri nagygyűlés már szinte el sem kezdődne nélkülem — nagyon szeretem ezeket a fellépéseket. Emlékszem, Sándorfalván egyszer söröaszatokat toltak össze, erre szerelték fel a díszleteket, s kész volt a színpad! Ezen adtuk elő a Viki című operettet, igazi, nagy sikerrel.

Kedves verseiről a napokban készült televízióműsor. Juhász Gyula ki sem maradt volna ebből... Az ő verseinek tolmácsolásával adozott Bodor Tibor színészművész annak a városnak, ahol először lépett közönség elé, ahol az első kritikákat és dicséreteket kapta.

Gulay István

Iskola élet-közelben

Előszó az érettségihez

Örökzöld téma az érettségi a pedagógia irodalmában. A felnövő fiatalok sokasága érkezik el évről évre ehhez az állomáshoz, szinte a megelőző évfolyamokhoz hasonló körülmények között. Az idősebb korosztály hajdan „hadiérettségiben” reménykedett, az ifjabbak előtt pár évvel ezelőtt az a remény is felcsillant, hogy eltörlik véglegesen az érettségi. A remények azonban mindig szertefoszlottak, s az idősebb és a fiatalabb korosztály is „tülesett” az érettségin, s utána szépen bevallotta: nem is volt olyan nehéz, mint amilyennek hitte.

Valóban ez az igazság. De akkor miért tart évről évre mégis a sok fiatal diák az érettségitől?

Úgy vélem, közrejátszik ebben az a sok ellentmondó híresztelés, ami az érettségi vizsgát körülveszi. Olyan sok mendemonda, érettségi történet száll szájról szájra, hogy egy íróember egy életre megélné belőle. „Tudod, amikor én érettségiztem, volt egy elnök...” És a matrandusok szájtáta hallgatják a kiszínesített meséket, a gyengébb szívű anyák pedig felsóhajtanak: „Szent ég, kislányom, mi lesz veled?” A mesélő erre büszkén kihúzza magát, az érettségiző pedig úgy megjegyezi, hogy belesápad. De ez így volt, s így is lesz. Egy-egy nehezebb próbatétel után az emberek mindig szeretik kicsit hősnek mutatni magukat, s jaj annak a matrandusnak, aki a történeteket a szívére veszi. S kétségtelen nyugtalanságra ad okot az is, hogy az érettségi jelenleg az egyetlen vizsga az alsó- és középfokú iskolarendszerünkben. Ilyen nagy erőpróbára most készül először életében a diák, érthető, hogy izgalommal néz elé.

De a nyugtalanság oka gyakran a szülői ház légkörében is megtalálható. Beszélgettem szülőkkel, és ezt mondták: — Egyetértünk azzal, hogy kell az érettségi. A gyermek négyévi munkájára teszi fel

a koronát. De nagyon nagy baj az, hogy az érettségi eredménye teljesen a szerencsén, a vak véletlenen múlik...

Sajnos, ilyen és ehhez hasonló érvekkel gyakran találkozok az ember. Pedig annak ellenére, hogy a tanulók úgy húzzák a tételt, főlösleges az aggodalom. Az érettségi tételek ugyanis széles témakört ölelnek fel, tehát még a gyengébb tanulónál is ritkán fordul elő, hogy valamelyik részterületére ne emlékezzék a kérdéseink. Ezenkívül: a tanulók nem ismeretlen személynékként kerülnek a vizsgabizottság elé. A mögöttük álló négy év munkája során már ismertté váltak képességeik, s a tanárok által adott érdemjegyek döntő többségben híven tükrözik a felkészültséget. Aki az elmúlt évek során szorgalmasan, lelkiismeretesen dolgozott, s még ha csak közepes eredményre is futotta a tehetségeiből, annak nincs félnivalója. A statisztikai kimutatások is azt tükrözik, hogy a tanulók érettségi vizsgájának eredménye általában az elmúlt évek osztályzatának, értékelésének a tükröképe. Az pedig, aki nem vette komolyan a tanulást, bukdácsolva ment egyik osztályból a másikba, most veszen magára. Három-négy hét alatt négyévi munkát bepótolni valóban nem lehet.

De szerencsére iskoláinkban sem ez a diaktípus a jellemző, mert az ilyenek közül bizony nagyon kevés jut el az érettségig. Hallottam még a szülőktől ilyen aggodalmat is: — Sajnálom a gyermekeimet, mert a felkészülés nehézsége és az érettségi izgalma tönkreteszi az idegrendszerét. Ez az érv bizony álhumánista. A tanulókat a tanulmányi munka során eddig is érte, s a jövőben is éri — különösen ha továbbtanul — komoly megterhelés. Ezt normális idegrendszerű fiatalnak el kell bírnia. Az érettségi a tanulak szintézisét igényli, tehát nem meglehetően új ismeretek megta-

nulását. Ezenkívül a kimerülés helyes időbeosztással, megfelelő idejű pihenéssel kiküszöbölhető. Maga a szülő is teremtsen otthon olyan légkört, hogy ne izgassa folyton a gyermekét a „jaj mi lesz veled” idegesítő kérdéseivel, hanem inkább buzdítsa, növelje az önbizalmát, ha fáradságot, lehangoltságot tapasztal.

De találkoztam egy másik érdekes érveléssel is:

— A felsőfokú intézményekbe jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenniük annak ellenére, hogy érettségiztek. Mire való akkor az érettségi?

Való igaz, van felvételi vizsga. De vajon, nem hozna magával nagyfokú tanulmányi lazulást az érettségi eltörlése? Biztosra veszem, hogy igen. A jelenlegi helyzetben ugyanis a tanárok munkája is mérlegre kerül, s ebben az esetben mindenki a tudása legjavát igyekszik adni. Meggyőződése, most sokkal felkészültebb tanulók kopogtatnak az egyetemek kapuin, mert az érettségi nemcsak a tanulók, hanem a pedagógusok felelősségét is növeli. S nem is árt, ha a pedagógus és a tanítvány is látja négyévi munkájának a kiteljesedését. Sokkal realisabban tudja értékelni mindkettő önmagát. Felvételi rendszerünknek tehát előnyös oldala is van. S amíg jelentős színvonalbeli különbségek lesznek a középfokú intézmények között, addig a reális felvételi értékelés is szükségessé teszi az érettségitől függetlenül a kontrollt.

Az elmúlt évek vitái során eldőlt: az érettségit eltörölni nem lehet (az már más kérdés, hogy tartalmában és módszerében majd további korszerűsítésre szorul). Ne ringassa tehát magát egyetlen érettségi előtt álló korosztály se azzal, hogy „jövőre talán már...” Tanuljon minden diák celtudatosan és szorgalmasan, akkor nem kell félnie az érettségitől.

Bánfalvi József

Tejtermékek az étrendünkben

A nehéz, fűszeres és zsíros ételek élvezetének európai ranglistáján az élen vagyunk. Ezzel sajnos együtt jár az elhízás, gyakoriak az emésztőszervi és érrendszeri megbetegedések, amit az orvosok az egyoldalú zsíros-húsos étrend következményeként emlegetnek.

Van-e remény arra, hogy gyomrukra szerető emberek márholnapra lemondjanak az inycsiklandó, fűszeres, zsíros, húsos ételekről?

Mit javasolnak az étrend változtatásával kapcsolatban az élelméztudományi szakemberek? Többek között azt, hogy a heti étrendbe iktassuk be a tejtermékek rendszeres fogyasztását: együnk több túrót, tejfölt, de főképpen sajtféleségeket.

Sokan szeretnék napjainkban is karcsúak maradni, illetve fölösleges kilóiktól megszabadulni. Erre jó lehetőséget biztosít a tejtermékek, főként a sovány sajtok, túrók, s joghurt rendszeres fogyasztása. A soványított kúrához ajánlatos orvos tanácsa alapján összeállítani a tejtermékes étrendet is. Ahhoz viszont nincs szükség orvosi tanácsra, hogy az esti étkezésnél sonka és szalonna helyett sajtot, túrót, tejfölt vagy joghurtot fogyasszunk. A sajt és a joghurt biztosan nem üli meg a gyomrot, s reggel kipihten ebredünk. A túróból, tejfölből, apróra vágott zöldséganyagból készült körözött — amit persék alatt elkészíthetünk — jó étrendi hatást biztosít, és felébe sem kerül, mint a szalámi-féleségek.

Ne feledjük el az aludt tej és a hozzá hasonló készítmények — így a kefir és a joghurt is — tejsavban gazdagok. Tehát mértéktelelenül nem fogyaszthatjuk, de a helyes fogyasztási arányt mindenki könnyen megtalálja. A sajtokat is ajánlatos öt-hat változatban fogyasztani, hogy ne váljanak unalmasak. A sovány sajtokból — ha azok megszáradnak — reszelt állapotban sajtosrúd-töltelék készíthető. De jó za-

matot kölcsönöz a reszelt sajt, a zöldségfélékből készült rakott ételeknek, salátáknak, a különböző leveknek is, amelyekben a kifőtt tésztát helyettesíti. Mi a helyes arány, a heti ételadagoknak hány százalékát adják a tejtermékek? Az

élelméztudományi szakemberei szerint nyugodtan állíthatjuk be tejtermékekből az elfogyasztásra kerülő élelmiszerek egynegyedét.

Ezt követeli az egészségünk megóvása, s ezt elbírná a pénztárcánk is.

D. J.

Szamos Rudolf:

Káin szigete

41.

— Majd tisztázzuk a yachton — és Luciano az asztallapra tenyerelt, mint aki nem akarja abbahagyni a megkezdett mozdulatot.

— Olyan szomjas vagyok... csak egy colát igyunk — mondta a lány, és megállította Luciano mozdulatát.

— Rendben — és Luciano magához intette a nyurga Charleyt. — Hozz három colát, könyakkal...

— Főnök — kezdte gyöngyöző homlokkal újra Berti —, Manzella családját kiirtották, Bonifacio hulláját magam is láttam az Éden bájarata előtt, a járdán. Toto halott. A Barbera család az utolsókat rúgja. Liggőt elkapták. En az utolsó pillanatban, ma reggel, megkísértem Hamburg felé terelni az árut, és Milánóból Rómába rendeltettem Amporeale. Arról nem tehetek, hogy a hongkongi gép késett, és emiatt Maria már nem tudott a hotelba menni...

— Hagyja abba — intett bágyadtan Luciano —, majd a hajón megvitattuk a helyzetet...

Charley hozta az italt: — Főnök — és jelentőségteljesen hunyorított a bárpult felé.

— Te is hagyd abba a hülyeségeidet... És várj a helyeden.

Maria Bertire pillantott. A férfi széles homlokán egymásba folyt az izzadság gyöngyei, s közben közelebb húzódtott Lucianohoz. Köhintett. Belloni ekkor fojtottan megszólalt: — Az az alak — és a hall felől üvegfalra pillantott... — ott, az a hosszú, mintha már látmat volna — mondta izgatottan.

Luciano a lány tekintetét követte és merev mozdulattal félig hátat fordított Bertinek, aki ebben a pillanatban gyors, remegő mozdulattal fehér labdacsojt ejtett Luciano poharába. A cola egy zizzzenésre felpezsdült, Luciano viszszafordult. Mariának mondta: — Talán csak képzeli, drágám... Mindenesetre igyunk és távozzunk minél előbb. Charley majd rendezzi a számlát.

Maria megfeszített figyelemmel ujjaiába összpontosított most minden erőt, nehogy reszkett kezéből kilótyenjen az ital. Elsőnek Berti állt fel, elnézett kért, és sietősen lépkedett a toalet felé. Keze már a kilincsen volt, amikor visszapillantott az asztalhoz. A remület görcsös szorongásba rántotta torkát. Luciano magasba lendülő, majd nyomban szívéhez visszahúzó kezét látta. A székről leforduló test zuhanásának zaját elnyelte a kivágódó csapajtó, melyen át két férfi rohant a bárba, egyenesen Luciano felé. Székek robaja roppant, asztalok csikordultak, s vagy nyolc-tíz alak ugrott fel, és vetette magát Maria Bellonira. A zűrzavarban a bárpult mellett ülő Charleyt kereste tekintete, de a nyugat már nem találta ott. Ekkor váratlan öletől vezérelve, a nő második körülgöngyö mögé lépett. „A rendőrség” — dobolt agyában. Mariát letartóztatták, de a mális sátn, Luciano, végre halott. Vitranónak igaza volt. Neki köszönheti szerencsáját. Mariának ajánlotta a menekülésnek ezt az utját, és most őt hajszolta végig az életosztón a nő második fülkesorának folyosóján, a hátsó kijáratig.

37.

Már az autóparkoló helyen járt, s megpillantotta Luciano kocsiját, amikor a repülőtéri épület ajtaján, kezükben revolverrel, néhány férfi rohant ki. „A parkírozóhely felé menekült!”, hallotta valaki hangját. Elérte a fekete Mercedes, s még futás közben előkotorta zsebéből az indító- és ajtózárkulcsot. A kocsiajtó azonban nyitva volt. Már az Aversa felé kanyarodó betonúton száguldott, amikor mély sóhajtottal nyugtázta, mennyire bölcs is volt Luciano az a rendelkezése, hogy a cég vezető embereinek gépkocsijaira, bármilyen gyártmányúak is azok, egyforma zárat kell felszerelni. A távolban megpillantotta a római autópálya fényeit. Ekkor ötlött eszébe a rendszám-tábla. Megnyomott egy gombot, és a Mercedes elején, hátulján csendes surrogással fordultak át tengelyük körül a táblák. A nápolyi rendszám helyett római jelzés került az autóra. Úgy döntött, hogy nem a casertai feljárónál hajt rá az autópályára, hanem majd csak jóval Aversa után. Ezután jutott eszébe Maria. A sorsot átkozta, mely csak felig volt hozzájuk kegyes. Mariát elkapták a hekusok. De ugyan mit tudnak reá bizonyítani? A lánynak volt annyi esze, hogy az utolsó pillanatban a heroínt tartalmazó táskát Luciano alá dobta. S ha nem sikerült, kábítószert-csempészésért a legszigorúbb olasz törvényszék sem adhat két évnél

többet. Szorongó feszültsége lassan felengedett. A menekülés útjára ért, és ő megvárja Mariát a börtönből.

— Térjél le jobbra, és ne nézz hátra — szólt meg ekkor a háta mögött egy rekedt hang, és Berti tarkóját revolver hideg csőve csiklandozta.

— Charley — ismerte fel a hangról Luciano testőré —, ne bomolj!

— Kuss... most fordulj balra...

Berti kétségbeesetten rántotta balra a kormányt. A fékek csikorogtak, és az autó derékszőgben, sivalkodva faroló hátsó kerekekkel változtatott irányt. — Ez a régi tengerparti serpentin — nyögte. Egyszer, évekkel ezelőtt, járt már erre. De akkor nappal volt és világos.

— Gyorsabban — parancsolta Charley, s a revolver csővével néhányszor megbökte Berti tarkóját. Berti a visszapillantó tükörről látta az imént elhagyott főúton rohanó fényeket. A rendőrségi autók szirénáinak vijjogása már utólrért.

— Gáz, te disznó — sziszegte Charley. A Mercedes megugrott. A gödörös és meredek emelkedő, hajtűkanyarokban tekergő úton száz kilométeres sebességgel hajszolta Berti az autót. A halál kettős veszélyének szele csapta meg. Az üldözött ezúttal lerázta ugyan, de mögötte ült a ragyás képű bandita, akit, hiába fokozta a kocsi sebességét, nem bír se lerázni, se elhagyni maga mögött.

— Charley... — nyögte esdve, szinte sírósan.

— Kuss... — némitotta el Charley. — Megölted a főnököt...

Berti tiltakozni akart. Ekkor előtte az éles kanyar hajlatában, a kocsi jobb felén egy fekete sziklatömb bukkant a lámpák fényébe. Ösztönös mozdulattal kaptá balra a kormányt, de ugyanez a mozdulat visszafelé már nem sikerült. A félelem verejtékétől lucskos tenyerében megcsúszott a kormánykerék. Teljes erővel taposott a felpedálra. A sírósan feljajduló gumik apró kódrabok felhőjét görgették a mélybe, és a keskeny úton keresztbe vágódó kocsi hátulja a szakadék fölé lendült.

Néhány másodperc múlva a függőleges sziklafal mélyéről dörgő moraj, csattanás dobant az égre. A zuhanó autó reflektorainak fénye az éjszaka sötétjébe fűrődött, s mintha a csattanás megölte volna, meghalt a fény is, csak a csillagok hunyorogtak a nápolyi öböl felett.

V É G E.